

СТАНОВИЩЕ

Вх. № РД 20-351/16.05.2018г.

за придобиване на образователна и научна степен “доктор”
по професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската
дейност”
по обявена процедура от ИУ - Варна

Настоящото становище е изготвено съгласно примерната структура за формата и съдържанието на становище, написано от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по обявена процедура от ИУ – Варна.

Изготвил становището: проф. д-р Атанас Блажев Атанасов с научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, член на катедра “Счетоводна отчетност” в СА “Д. А. Ценов” – Свищов и член на научно жури, съгласно Заповед № РД-06-986/18.04.2018 г. на Ректора на ИУ – Варна, в съответствие с разпоредбите на чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 36, ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна, решение на Факултетния съвет на Финансово-счетоводен факултет (Протокол № 3/12.04.2018 г.) и решение от заседание на Научното жури от 26.04.2018 г. в съответствие с изискванията на чл. 2, ал. 8 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и чл. 37, ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

Автор на дисертационния труд: Недялка Александрова Александрова

Тема на дисертационния труд: “Проблеми на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите”

Предмет на изследване в представения дисертационен труд са счетоводните оценки на ВиК инфраструктура и специфични права по договори за достъп и експлоатация на ВиК инфраструктура в счетоводството на ВиК операторите в България.

Основната теза на дисертационния труд е, че специфичният характер на активите, използвани от ВиК операторите, предопределя и силно стеснява

възможните подходи към тяхното оценяване. Под специфични активи в процеса на изследването се приемат активи, които са присъщи само за конкретен вид дейност (или отрасъл), пряко свързани са с нея (или него) и не се проявяват, или не могат да бъдат приложени в друг вид стопанска дейност.

Обемът на разработката е 200 стандартни страници и се състои от: заглавна страница; съдържание; увод; изложение (три глави); заключение и списък с използваната литература (вкл. 59 бр. литературни източници на латиница, 101 бр. литературни източници на кирилица и 28 бр. нормативни актове). Литературните източници и действащите нормативни документи са използвани добросъвестно. Това се потвърждава и от собственоръчно подписаната и приложена към документацията по конкурса декларация от автора. В изложението са оформени 27 бр. таблици и 11 бр. фигури. В дисертационния труд са включени и 9 бр. приложения (73 стр.).

Изследователската теза на дисертационния труд е сполучливо формулирана и аргументирано защитена. Това дава основание разработката да се характеризира като едно завършено, актуално, монографично изследване, и като своевременен и обоснован опит да се отговори адекватно на настоящите теоретико-приложни потребности по отношение проблемите на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите в България.

Методологията на изследването е приложена коректно, като се формулират проблеми и се предлагат начини за тяхното решаване. В този контекст се правят съответни анализи, обобщения, изводи и препоръки. От съдържанието на дисертационния труд проличава, че авторът притежава задълбочени теоретични знания по очертаната проблематика и способности за осъществяване на самостоятелни научни изследвания.

В техническо и стилово отношение работата е на много добро ниво. Обемът ѝ е оптимален и дава възможност да се обоснове и защити изследователската теза в теоретичен и практико-приложен аспект.

Авторефератът отразява обективно, ясно, точно и пълно съдържанието на дисертационния труд и представя вярно неговите положителни качества. Конфигурацията на изложението му съответства на логическата ос на изследването.

Част от авторите виждания са придобили подобаваща публичност. Доказателство за това е, че по темата на дисертационния труд са публикувани три самостоятелни статии на докторанта в реферирани научни списания и три самостоятелни доклада от научни конференции.

В дисертационния труд се очертават следните **научни и научно-приложни приноси**:

- Въз основа на задълбочено изследване на теоретични постановки и нормативни документи е предложен авторски вариант на дефиниция за оценка в счетоводството, следствие на което са очертани особеностите и етапите в процеса на оценяване.

- В резултат от извършени емпирични проучвания аргументирано се установява равнището на обезценяване на ВиК активите в счетоводството на съответните оператори. Констатира се, че за изследвания период липсва обезценка на специфичните активи за ВиК операторите у нас. Идентифицира се и причината за направената констатация, а именно сложността на тези активи, за които определянето на възстановима стойност е практически трудно осъществимо. В този контекст се обосновава необходимостта от обезценяване на ВиК активите в счетоводството на операторите.

- Аргументиран е и е предложен модел за отчитане на правата по договорите за ВиК, които следва да бъдат признати като нематериален дълготраен актив, оценен по дисконтираната стойност на очакваните парични потоци, свързан със задълженията за инвестиции по тези договори. Във връзка с това е формулирано и предложение с практико-приложна насоченост за определяне на дисконтовия процент.

- Посредством научнообразно, комплексно, емпирично изследване на практиката на ВиК операторите в България по отношение оценяването на ВиК активите, признаването и оценяването на правата по договорите за ВиК и оповестяванията, свързани с тях е установено нивото на оповестяване на договорите за ВиК диференцирано за операторите, признали правата по тях като нематериален дълготраен актив и за тези, възприели модел на отчитане без признаване на нематериален дълготраен актив.

- Следствие имитационно моделиране и финансов анализ е определено влиянието на алтернативните модели за отчитане на договорите за ВиК върху показателите за финансово състояние на операторите. Обосновано е изведено

становище, че моделът на отчитане, при който правата не се признават като нематериален дълготраен актив, представя по-благоприятна, но неточна картина на финансовото състояние на база информацията от финансовите отчети. Този факт е основание за формулиране на авторово предложение за практическо прилагане на модела на отчитане, при който правата по договорите за ВиК се признават като нематериален дълготраен актив с цел коректно представяне на финансовото състояние на даденото предприятие.

По отношение на разработката могат да се посочат следните **бележки и препоръки**, които не омаловажават безспорно положителните ѝ качества:

- Препоръчително е да се прецизират и засилят аргументите при част от авторовите предложения, изводи и обобщения;
- Констатира се някои ненужни повторения в основния текст на разработката;

По дисертационния труд бих отправил следния **въпрос**:

- Каква перспектива вижда докторантът относно възможностите за оценяване на специфичните активи в счетоводството на изследваните ВиК оператори?

На основание качествата на дисертационния труд в **заключение** изразявам положителната си оценка и препоръчвам на уважаемото научно жури да гласува за придобиване на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” от Недялка Александрова Александрова.

15.05.2018 г.

Изготвил становището:.....

(проф. д-р Ат. Атанасов)

От проф. д-р Васил Николов Янков, Бургаски свободен университет, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “доктор” в професионално направление 3.8. Икономика при Икономически университет, гр. Варна.

Тема на дисертационния труд: „Проблеми на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите“.

Автор на дисертационния труд: Недялка Александрова Александрова, докторант към катедра „Счетоводна отчетност“ на Икономически университет – Варна, по докторска програма – Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност.

Основание за написване на становището: член на Научното жури по процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ съгласно Заповед № РД-06-986 от 18.04. 2018 год. на Ректора на Икономически университет – Варна и решение на Научното жури от първото заседание, проведено на 26.04.2018 год.

Научен ръководител: доц. д-р Анита Атанасова.

1. Кратка информация за кандидата в конкурса

Недялка Александрова се е обучавала в докторантура на самостоятелна подготовка в докторска програма - Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност към катедра „Счетоводна отчетност“ на Икономическия университет, гр. Варна. Зачислена е със заповед № РД 17-1661 от 22.05.2014 год. на Ректора на ИУ- Варна. Отчислена е с право на защита със Заповед на Ректора на ИУ-Варна № 17-1749 от 28.06.2017 год. Има придобита магистърска степен по „Счетоводство и контрол“.

Научните интереси на дисертанта са в областта на счетоводни оценки, финансов анализ, отрасъл ВиК, оценяване на инфраструктурни активи, теория на счетоводството.

Заемала е различни позиции: за периода от 1996 год. до 1997 год. работи като главен счетоводител в „Норд стар“ ООД, гр. Варна, а от 2003 год. до 2017 год. консултант по счетоводни и данъчни въпроси, съставител на финансови отчети. От 1997 год. Недялка Александрова е асистент в катедра „Международни икономически отношения“, а впоследствие, от 2017 год. - в катедра „Счетоводна отчетност“ към Икономически университет, гр. Варна. В рамките на определения срок на обучението по докторската програма са изпълнени всички предвидени по индивидуалния план задачи. Положени са успешно и задължителните изпити по докторантския минимум.

От представената творческа автобиография на дисертанта се вижда, че преподавателската й дейност е твърде широка. Включва голям брой учебни дисциплини: Теория на счетоводството, Счетоводство на предприятието, Финансово-

счетоводен анализ, Управленско счетоводство, Организация и техника на счетоводството, Международни финанси, Международен бизнес и др.

Индивидуален член е на Българската асоциация по водите.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Уважаеми членове на Научното жури,

Представеният за публична защита дисертационен труд на тема *“Проблеми на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите”* е актуален за управлението на предприятията от отрасъл Водоснабдяване и канализация, със значима теоретична и практико-приложна стойност. Дисертацията се състои от 273 страници, от които 187 стр. включват увод, изложение, представено в три глави, и заключение. 14 страници съдържат списък на използвана литература и 72 страници - приложения по темата.

В изложението и в приложението на дисертационния труд са дадени значителен брой таблици и фигури, което осигурява нагледност и разбираемост на текста.

Приятно впечатление прави списъкът с използвана литература, общо 188 източника на български и чужди автори, свързана с теоретичните и практическите изследвания на избрания проблем.

Дисертационният труд има ясно определена цел, обект, предмет, теза и методология на изследването. Ясно и точно е дефинирана основната цел на изследването – *“на основата на теоретичните достижения на счетоводната наука, както и на основата на емпирично проучване, да се очертаят възможностите и ограниченията за прилагане на оценки на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите, да се определи състоянието на практиката и да се дадат препоръки за нейното подобряване”*

За реализирането на определената основна изследователска цел докторантката дефинира четири задачи: *първо*, изясняване на същността на оценката в счетоводството, *второ*, да се предложи теоретично обоснован модел на представяне и оценяване на специфичните активи за дейността на ВиК отрасъла, *трето*, да се анализира практиката на ВиК операторите в България по прилагане на оценки на специфични за отрасъла активи и *четвърто*, да се направят изводи и препоръки за подобряване на практиката по прилагане на оценки на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите.

Обект на изследването са оценките на специфични активи, прилагани в счетоводството, като е направено уточнението, че под *специфични активи* авторът има предвид само активи характерни за определен вид дейност или отрасъл, пряко свързани са с нея и не се проявяват или не могат да бъдат използвани в друг вид стопанска дейност.

Предмет на изследване в дисертационния труд са счетоводните оценки на ВиК инфраструктурата и специфичните права по договори за достъп и експлоатация на ВиК инфраструктура в счетоводството на ВиК операторите в България.

Основната *изследователска теза* на дисертационния труд *„че специфичният характер на активите, използвани във ВиК операторите, предопределя и силно*

стеснява възможните подходи към тяхното оценяване“, много сполучливо се проверява чрез емпирично тествани пет хипотези.

Приетите *ограничения на изследването* се свързват с обхвата на проучването за счетоводната оценка единствено и главно от гледна точка на финансовото счетоводство, при това, ограничен до приложението им за специфични активи, характерни за ВиК операторите. С извършеното емпирично изследване всяка от формулираните хипотези е подложена на анализ и оценка.

Според мен, ясно формулираната цел на изследването, точното определяне на обекта и предмета на изследването и на основната изследователска теза говори за компетентно научно ръководство на докторанта.

Представеният автореферат на дисертацията е подготвен в пълно съответствие с възприетите изисквания. Изцяло отразява съдържанието на дисертационния труд. Отделно са представени и приносите на дисертанта.

3. Оценка на научните и приложните резултати

В увода на дисертационния труд докторантът, макар и кратко, обосновава актуалността на темата, нейната изключително висока практическа значимост за предприятията от ВиК отрасъла и, разбира се, за обществото. Убедително аргументира необходимостта от изследването на въпроси за оценката на отчетните обекти и, в частност въпросът за оценяването на специфични активи в отрасъл ВиК. Според мене, дисертантът е навлязъл в необходимата дълбочина на изследваната проблематика. Важно е да се отбележи, че изследването е насочено към проучване на въпроса с оценките в счетоводството не изобщо, а с оценките на специфични активи, касаещи конкретен отрасъл – ВиК операторите в Република България.

Глава първа на дисертационния труд е теоретична по своя характер. Направен е задълбочен обзор на специализирана литература за същността на оценките в счетоводството. Дефинирани са основни понятия, използвани във връзка с оценките в счетоводството, в т.ч. „оценка“, „оценяване“, „паричен измерител“, „стойностен измерител“, „стойност“, „цена“ и др. Последователно се представят различни авторови виждания по отношение на тези и други понятия и като резултат за целите на изследването авторът приема, че *„под оценка в счетоводството следва да се разбира присвояване на парична стойност (количество пари от определена парична единица) на актив или пасив като израз на отношението на оценяващото предприятие към ценността (качествата) на отчетния обект към даден момент във времето и с оглед на конкретна цел“*. Специално внимание е отделено на въпроса за възможностите за класифициране на счетоводните оценки, като акцентът е поставен върху концепциите за оценяването в счетоводството, при това разгледан в условията на все по-широкото приложение на справедливата стойност и постепенното ограничаване на приложното поле на историческата стойност. Въз основа на задълбочен анализ на литературни източници, на специфични нормативни документи и, в частност, на приложими счетоводни стандарти се обосновава виждането, че *базите за оценяване* представляват избор от критерии за определяне на конкретна оценка на актив или пасив. Изведени са ключовите характеристики на базите за оценки. Аргументира се становището, че всички оценки следва *„да се основават на информация от пазара, ако е възможно и*

ако не е твърде трудно и скъпо“. Като оценя, че в специализираната литература не са много публикациите, относно *организацията на оценяването*, на базата на извършен обзор на автори виждания дисертантът отделя достатъчно внимание на технологичната последователност на действията при оценяване на отчетните обекти и приема, че независимо от конкретния вид оценка, технологията на нейното определяне следва общата логика на отчетния процес. Като резултат от това, организацията на оценяването дисертанта представя в осем етапа: *първо*, идентифициране на обекта на оценяване; *второ*, определяне на причината за оценяване; *трето*, определяне на конкретния вид оценка, която следва да се приложи; *четвърто*, определяне на входящите променливи и метод на остойносттаване; *пето*, набиране на информация; *шесто*, изготвяне на предвиждания; *седмо*, конкретизиране на оценката и *осмо*, оповестяване.

В обобщение ще отбележа, че изложението в първа глава представя автора като научен работник със способности да обобщава и аргументира свои виждания по научни изследвания. Определено, дисертантът показва добро познаване на специализираната литература, свързана с изследвания проблем – оценката в счетоводството, а също и умения за представяне на различни виждания.

Глава втора на дисертационния труд е посветена на *„Нормативни изисквания и теоретико-методологични проблеми на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите“*. С необходимата подробност и аргументация последователно са разгледани основните специфики на дейността на ВиК операторите и свързаните с тази дейност активи, а също и проблемите на оценяването на ВиК системи и съоръжения.

Въз основа на направен кратък обзор на текстове от приложимите счетоводни стандарти: МСС 16 *Имоти, машини и съоръжения*, МСС 36 *Обезценка на активи*, МСФО 13 *Оценяване по справедлива стойност* и на данни от практиката на ВиК оператори у нас се търсят възможности за оценяване на активите в отрасъла по изискванията на МСФО 5 *Нематериални активи, държани за продажба и преустановени дейности*. Като се базира на определени предимства и недостатъци на изисквания и условия, определени от една страна на МСС16 и на МСС 36 и, от друга, на МСФО 13, авторът обобщава, *„че и в двата случая на предприятията им се налага по един или друг повод да установяват справедлива стойност на тези активи – или във връзка с представянето им по модела на преоценката, или във връзка с провеждане на тест за обезценка, или във връзка с представянето им като активи, подлежащи на разпределение към собствениците“*. (с. 93) По-нататък се разглеждат основни проблеми на оценяването на *права по договори за експлоатация* на ВиК системи и съоръжения и оказване на ВиК услуги, като акцентът е поставен върху нормативното регламентиране на договорите за ВиК, правата и задълженията по договорите за ВиК. Накрая се предлага разработен модел на отчитане, включващ както инвестициите в съществуващи към момента на сключване на договорите за ВиК публични активи, така и в нови такива, а също така и инвестициите над предвидените инвестиционните програми.

В глава трета на дисертационния труд докторантката прави анализ на съществуващата практика по отношение на оценяването на специфични активи в

счетоводството на ВиК операторите в България. За тази цел последователно се описват емпиричните данни, ползвани за проучването и подходите за тяхното анализиране. По-нататък в изложението на тази част от дисертацията се прави анализ на практиката на ВиК операторите за оценяване на ВиК активите преди предаването им за управление на Асоциациите по ВиК или общините, както и анализ на практиката на ВиК операторите за оценяване и представяне на правата по договори за експлоатация на ВиК системи и съоръжения и оказване на ВиК услуги. За извършване на изследването авторката е формирала извадка от всички 44 изследвани ВиК оператора, като поставените въпроси са формулирани в 9 точки, включващи по няколко подточки. Коректно са приложени подходящи методи и модели за оценяване на активите по всеки от изследваните въпроси. В резултат на изследването от теоретична и нормативна гледна точка и на анализа на практиката е направена проверка на посочените в увода на дисертационния труд хипотези. Изведени са аргументирани обобщения, като някои от тях са с характер на теоретични и приложно аналитични постижения, като например:

а) теоретично се обосновава необходимостта от обезценяване на ВиК активите в счетоводството на ВиК операторите;

б) допълва и обогатява (доразвива) препоръчителния модел на отчитане на правата по договорите за ВиК. Защишава становището, че те (правата по договорите) следва да бъдат признати като Нематериални дълготрайни активи, оценени по дисконтираната стойност на очакваните парични потоци, свързан със задълженията за инвестиции по тези договори;

в) обоснована е тезата, че моделът на отчитане, при който правата не се признават като НДА, дава по-благоприятна, но неточна картина на финансовото състояние на базата на информацията от годишния финансов отчет. Доказването, че правата по договорите следва да бъдат признати като НДА, е особено важно както за теорията, така и за практиката, при това цялото изследване е направено с научни методи.

В обобщение ще отбележа, че посочените в автореферата 5 приноса приемам като лично дело на дисертанта. По мое убеждение те са резултат както от направени задълбочен анализ на теоретични постановки в използвана специализирана литература, така и на анализ на емпирични данни.

Заключението на дисертационния труд съдържа основно изводи и обобщения, по отношение на целите и задачите на изследването. Определено, представеният дисертационен труд показва дисертанта като изграден научен работник, със задълбочени знания в областта на счетоводството и с възможности за извършване на самостоятелни научни изследвания.

4. Оценка на изпълнението на поставените задачи

Определено, като прилага умело подобрени методи и изследователски подходи докторантката се е справила с поставената задача. Постигната е определената в увода на дисертацията основна изследователска цел.

5. Оценка на публикациите по дисертационния труд

Представените във връзка със защитата на дисертационния труд три статии в реферирани научни списания и три научни доклада, са пряко свързани с темата на дисертацията. Изпълнено е и изискването, определено с Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет, гр. Варна, основните резултати от направеното изследване по темата на дисертационния труд да бъдат публикувани в поне една научна статия и в поне два доклада.

6. Критични бележки, въпроси и препоръки

Констатираните в текста някои неточности в никакъв случай не намаляват достойнствата на дисертационния труд. Убеден съм, че докторантката има възможности и следва да положи усилия към увеличаване на публикационната активност.

Към дисертанта имам следния въпрос: Как ще убедите ВиК операторите да приемат Вашите обосновани препоръки по отношение оценяването на ВиК активи?

Заклучение

Общото ми впечатление от представения дисертационен труд е определено **положително**. Представлява задълбочено самостоятелно изследване на актуален за теорията и практиката проблем. Изпълнени са поставената цел и задачи. Показано е добро познаване на проблемите, свързани с оценяването и отчитането на специфичните активи в счетоводството на ВиК операторите у нас. Дисертационният труд, като цяло, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл. 6, ал. 3, на чл. 27, ал. 1 от Правилника за неговото приложение и на Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна. Като имам предвид всичко това, предлагам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. *Икономика*, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“, научна област „Социални, стопански и правни науки“ на Недялка Александрова Алекснадрова. Като член на Научното жури аз с убеденост ще гласувам за това.

Бургас
14.05.2018 год.

С уважение:....

(проф. д-р Васил Янков)

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Анита Атанасова

в качеството на член на Научно жури,

определено със заповед на Ректора на Икономически университет – Варна

номер РД-06-986/18.04.2018г.

по открита процедура за защита на дисертационен труд на Недялка Александрова
Александрована тема „Проблеми на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК
операторите“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

по професионално направление 3.8.- Икономика, докторска програма - Счетоводна
отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност.

Представеният дисертационен труд е посветен на проблем, който е изключително актуален и засяга всички слоеве от обществото. Особеностите на ВиК сектор е рядко разглеждан в специализираната счетоводната професионална литература у нас, макар, че се дискутира в общо икономически контекст на много нива. От друга страна въпросът за оценките в счетоводството винаги е бил ключов за счетоводната теория и практика, а в последните години става критично важен.

Запозната съм с представения проект за дисертация като научен консултант на ас. Недялка Александрова. Началото на научните интереси на колежата в разглежданата област на счетоводните оценки предхожда зачисляването в докторантура. Този продължителен период би могъл да се окаже с двояк ефект. В случая считам, че има положителна роля за крайния резултат и представената разработка е на много добро академично ниво. Част от изследваните процеси и икономически обекти не са съществували преди 2016г., а във финансови отчети са били включени и публикувани едва

през 2017. В светлината на горното, настоящата разработка се явява много навременна, актуална и със силна практическа приложимост, освен с теоретично звучене.

Кандидатката е спазила всички предвидени предварителни процедури, преди да бъде допусната до защита на дисертационния си труд. Публикувала е 3 доклада и 3 статии, с тематика, тясно свързана с резултатите от изследването, във връзка с дисертационния труд. Публикациите са в рамките на продължителен период от време, а това е показателно за устойчивия научен интерес в изследваната област. Спазено е изискването поне една от публикациите да е в индексирано, реферирано и оценявано списание. Отчислена е с право на защита през 2017 г. Представила е дисертационен труд, отговарящ на изискванията по чл. 31 ал. 1 и ал. 2 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ - Варна (за образователна и научна степен „доктор“).

Дисертационният труд е с общ обем от 273 стандартни страници. В структурно отношение съдържа увод (7 стр.), три глави (172 стр.), заключение (8 стр.), списък с използвана литература (14 стр.) и приложения (72 стр.). Библиографията съдържа 188 литературни източници, от които 59 са на чужд език.

Структурата и съдържанието на дисертационния труд съответства на изискванията за подобен вид научна разработка. Той съдържа научно-приложни резултати по изследваната тема, които представляват оригинален принос в науката, но биха могли да се използват и от практиката. Дисертационният труд показва, че кандидатката притежава задълбочени познания по съответната тема и способности за самостоятелни научни изследвания. Доколкото ми е известно подобно изследване именно на счетоводните оценки на специфични активи във ВиК сектора засега в България не е извършвано.

Положителните страни могат да се обобщят до следните:

- Добър академичен стил на писане, подходящо съдържание, структура и графично оформление, адекватни приложения;
- Значителен обем ползвана литература, която е уместно включена в текста с цитати и позоваване;
- Подходящо оформени цел, задачи, хипотези, ограничения, методи в увода;

- Сериозно теоретично изследване на оценките в счетоводството, което включва явно изказани и обосновани авторови становища, в това число и собствена интерпретация на оценката в счетоводство;
- Направен е опит за обширна класификация на оценките в счетоводството и са предложени етапи на оценяване. При това, счетоводните оценки са разгледани в контекста на по-общи концепции за оценяване;
- Изключително задълбочено познаване и адекватно ползване на нормативната уредба и практиката във ВиК дружества, която е специфична. Високата степен на сложност на ВиК активите е изтъкната като основна причина за липсата на адекватни оценки и обезценки на тези активи;
- Сериозно многоаспектно емпирично изследване, което обхваща всички ВиК дружества в България за продължителен период от време (10 г.) с ръчно събирана информация, с ясно разграничени два периода с различна нормативна рамка и практика по отношение на специфични активи и оценяването им. Ползвани са множество източници на информация: годишните финансови отчети на дружествата, одиторските доклади, доклади за дейността, както и лични срещи-разговори с представители на ръководствата на ВиК операторите за провеждане на неструктурирано интервю. Приложени са различни статистически аналитични подходи, изследване на конкретен случай, финансово счетоводен анализ, имитационно моделиране. Задълбоченото емпирично изследване допринася за обосновани и многопосочни изводи на автора на настоящия дисертационен труд;
- Ясно е изразена авторовата позиция по отношение на избор на най-подходящ модел за счетоводно отразяване на правата по договорите на ВиК дружества като НДА и подходите за оценка на този актив;
- Осъществена е съпоставка със скоростни изследвания на други автори;
- Изведени са заключения и препоръки като резултат от теоретичното изследване, емпиричното изследване и на база съществуващата нормативна рамка;
- Направена е връзка между хипотези и изводи;
- Очертани са възможности за бъдещи научни проучвания.

Недостатъците сме обсъждали с колегата текущо и голяма част от тях са отстранени. Въпреки положените усилия, на места текетът е нелек за възприемане. Считам, че това се дължи по-скоро на естеството на материята и множеството информационни линии, които следва да се обединят. Би могло да се поработи в това отношение, но не считам, че посоченото е с такава тежест, че да провали възприемането при добро желание у читателя. Възможно е да се подчертае по-ясно какво точно е направено по отношение на емпиричното изследване и какво е авторското новаторство, свързано с това изследване.

Позволявам си да задам на кандидата следните въпроси:

1. На база на направеното от Вас проучване, кои са реалните възможности за усъвършенстване на ВиК сектора в България?
2. Как виждате развитието на оценяването във финансово счетоводната и управленска система на българските предприятия?

В заключение изказвам своето положително становище по отношение на представения дисертационен труд на Недялка Александрова Александрова на тема „Проблеми на оценяването на специфични активи в счетоводството на ВиК операторите“ и предлагам на дисертанта да се присъди образователната и научна степен „доктор“.

18.05. 2018

Гр. Варна

С уважение:

Доц. д-р Анита Атанасова